

De Hollandsche Molen
Zeeburgerdijk 139
1095 AA Amsterdam

De
**Hollandsche
Molen**

020 - 623 87 03
dhm@molens.nl
molens.nl

NL71 INGB 0000 1135 90

Aan de leden van de Provinciale Staten van Noord-Holland

Betreft: ondersteuning molens
Uw brief: -
Uw kenmerk: -
Behandeld door: nb
Ons kenmerk: Molens/nh

commissielandelijkgebied@noord-holland.nl

Amsterdam, 27 maart 2025

Geachte leden van de Provinciale Staten van Noord-Holland,

Molens. Ons gezamenlijk erfgoed. Molens hebben ons land groter, rijker en mooier gemaakt. Ze vertellen het verhaal over onze geschiedenis en zijn ook heden ten dage nog actueel door hun schoonheid, maatschappelijke en vaak nog functionele waarde.

Molens hebben een belangrijke rol gespeeld in de ontwikkeling van Nederland. De poldermolens hebben ervoor gezorgd dat we droge voeten kregen en hielden. Door het droogmalen van meren is ons land sinds de 17e eeuw in oppervlakte groter geworden. Zeker in Noord-Holland zijn op deze manier enorme stukken grondgebied toegevoegd. Denk hierbij aan de vele grote en kleinere polders, waaronder de Beemster, de Purmer, de Schermer en de Zijpe- en Hazepolder. In de laatst genoemde gebieden zijn meerdere typisch Noord-Hollandse poldermolens, de zogenaamde binnenkruiers, behouden gebleven.

Nederland heeft een groot deel van zijn welvaart te danken aan de inzet van molens, niet alleen poldermolens, maar ook koren- en industriemolens. Met gebruik van molens werden eeuwenlang talloze producten gemaakt. Zo werd er met molens graan gemalen, hout gezaagd en olie uit zaden geslagen. Ook werden zij ingezet voor het maken van papier en verf en voor het pellen van rijst. Veel molens zijn nog in bedrijf, voor de productie van meel, hout, olie en papier of voor de waterhuishouding.

Nu spreken vooral de schoonheid van de molens en het ambacht van molenaar mensen aan. Niet voor niets staat dit ambacht sinds 2017 op de lijst van immaterieel erfgoed. In Nederland zijn ruim 1.200 monumentale molens te bewonderen, waarvan er 170 in Noord-Holland staan. Onze molens dragen bij aan de identiteit van ons land en de mensen die er in wonen. Daarnaast hebben ze grote aantrekkingskracht op mensen die Nederland bezoeken. Bekend zijn de molens van de Zaanse Schans en de Schermermolens. De aanwezigheid van de molens resulteert in meer economische activiteiten in de provincie. Daar profiteren we allemaal van.

Molens zetten altijd wat in gang.

Molens dragen ook bij aan een prettige leefomgeving. Huizenprijzen stijgen als er uitzicht is op een molen, leefgenot neemt toe met molens op de wandeling in de buurt. Negentig procent van de Nederlanders vindt het belangrijk dat molens in hun buurt wordt behouden. Molens dragen bij aan educatie van onder andere basisschoolleerlingen, zowel over de geschiedenis en de bijdrage van molens aan de ontwikkeling van ons land, en ze geven ook inzichten in techniek, hoe ons voedsel wordt gemaakt en wat ambachtelijkheid en duurzaam werken betekenen.

Molens en het ambacht molenaar moeten behouden blijven. Veel vrijwilligers zetten zich hiervoor in. Ook geld is nodig, voor onderhoud en restauratie van deze bijzonder historische werktuigen. Natuurlijk vanuit de samenleving, maar ook geld en inzet van de overheid is nodig. En er is wind nodig om de molens te laten draaien en dat betekent een goede molenbiotoop of omgeving van molens.

Molenbehoud onder druk

Het molenbehoud staat zwaar onder druk. Uit het molenveld krijgen we steeds meer signalen dat molenorganisaties in de financiële problemen komen. Afgelopen maanden was hier in de media veel aandacht voor. Zie onder andere de uitzending van Hart van Nederland, RTV Drenthe en de artikelen in het Reformatorische Dagblad en De Stentor. Ook wordt duidelijk in een recente uitzending van Een Vandaag naar aanleiding van het instorten van de Wilhelmina toren in Valkenburg dat het onderhoud van monumenten onder druk staat.

Moleneigenaren, veelal stichtingen die bestuurd worden door vrijwilligers, zien de kosten van het onderhoud stijgen, maar de subsidie niet. Ook wordt het voor hen steeds lastiger om de benodigde cofinanciering te werven. Geen cofinanciering betekent meestal voor dat deel ook geen subsidie.

De provincie Noord-Holland ondersteunt monumentale molens op verschillende manieren. Daar zijn we blij mee. Zo zijn er onder andere subsidies voor de restauratie van provinciale en rijksmonumenten, een onderhoudssubsidie voor provinciale monumenten en is er een financiële ondersteuning voor het onderhoud van rijksmonumentale Noord-Hollandse cultuurhistorische windmolens. Helaas is dit niet voldoende.

Wat is nodig?

Om molens in stand te kunnen houden, vragen we extra maatregelen van de provincie Noord-Holland.

Subsidie restauratie

De bestaande subsidie is gebaseerd op een puntentelling. Hoe meer punten, hoe groter de kans op een toekenning. Maatregelen om de duurzaamheid te verbeteren, geven extra punten. Een molen is echter op zichzelf al duurzaam, hij verbruikt alleen stroom voor het koffieapparaat en wekt bovendien energie op. Dit is echter niet waarvoor punten worden toegekend.

Onze vraag aan u is om de regeling aan te passen zodat het duurzame karakter van molens wordt erkend en wel leidt tot extra punten.

Subsidie onderhoud cultuurhistorische windmolens

De subsidie bedraagt eenmalig gedurende de looptijd van deze uitvoeringsregeling € 5.300,- per historische windmolen (voor 3 jaar). Het is een mooie regeling die een welkome aanvulling biedt voor molen eigenaren op de cofinanciering. Echter deze subsidie is niet meer geïndexeerd sinds 2012. Op basis van bouw indexcijfers zien we dat de kosten met een factor van 1,41 zijn gestegen (peil datum 2015). Zo houden moleneigenaren het onderhoud niet vol. We vragen u dan ook de subsidie te indexeren naar een bedrag van € 7.500,- per historische windmolen (voor 3 jaar) en deze te koppelen aan de bouw indexcijfers.

Draag zorg voor de molenbiotoop

Molens hebben wind en water nodig om te kunnen draaien en malen. Steeds meer en steeds vaker wordt de wind- en watertoevoer belemmerd of leveren gebouwen en bomen schadelijke windturbulenties op. Natuurlijk moet er ruimte zijn voor woningbouw, nieuwe wegen, natuurontwikkeling en energietransitie. Regelmatig worden woningen gebouwd of bomen geplant zonder rekening te houden met de windvang of watertoevoer van de molen. Wij vragen te bouwen, te planten en te ontwikkelen zodanig dat wind- en watertoevoer van molens behouden blijven. Dit is mogelijk door slim ontwerpen van woningen, zorgvuldig inrichting van het landschap en door het belang van erfgoed vroegtijdig te betrekken in de planvorming.

Een molen moet draaien en malen. Een draaiende molen betekent een molen in conditie, een malende molen houdt het ambacht molenaar in stand, trekt toeristen naar ons land en vergoot leefkwaliteit in de omgeving van de molen. Dit is ook wat de Omgevingswet nastreeft: een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle betrokkenen voor de kwaliteit van de leefomgeving. Dit kan door alle belangen, ook die van erfgoed vroegtijdig bij plannen te betrekken.

Artikel 5.130 van het Besluit Kwaliteit Leefomgeving maakt dit nog explicieter: neem maatregelen om de omgeving van monumenten te beschermen met het oog op het behoud en het functioneren van dat monument. Weliswaar is dit een artikel dat primair gericht is op gemeenten. Het zijn echter de provincies die hiervoor de ruimtelijke kaders kunnen bieden. Daarom:

- Bescherm alle molens in de provincie Noord-Holland
De Omgevingswet maakt geen onderscheid tussen de bescherming van de molenbiotoop van molens in stad of land. Ook de erfgoedwetgeving maakt dit onderscheid niet. Molens in bebouwde omgeving hebben met veel meer bedreigingen te maken. Een goede biotoopregeling houdt echter al rekening met het onderscheid tussen bebouwde en onbebouwde omgeving.
- Voorkom verdere aantasting van binnenstedelijke molens
De Noord-Hollandse molenbiotopen in het landelijk gebied worden beschermd door de provinciale Leidraad Landschap en Cultuurhistorie, de binnenstedelijke molenbiotopen worden echter nu niet beschermd door de provincie en worden wel ernstig aangetast en bedreigd door bouwplannen en hoog opgaand groen. Net als in de provincies Zuid-Holland en Gelderland vragen wij u ook de biotoop van de binnenstedelijke molens planologisch te beschermen.
- Zorg voor een eenduidige instructieregel voor omgevingsplannen
Gemeenten moeten in het Omgevingsplan maatregelen nemen om de omgeving van monumenten te beschermen. De provincies Zuid-Holland en Gelderland hebben hiervoor (voor alle molens) een instructieregel opgenomen in de provinciale Omgevingsverordening.

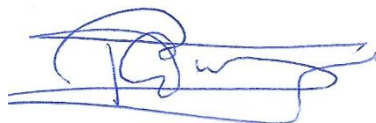
- Neem als regel op dat de molenbiotoop niet mag verslechteren
Het streven zou moeten zijn om het liefst de molenbiotoop te verbeteren, maar minimaal niet slechter te laten worden. Door dit uitgangspunt centraal te stellen in de provinciale Omgevingsverordening is het een toetsingskader voor alle gemeentelijke plannen en concrete bouwplannen.
- Maak molenpaspoorten verplicht bij bouwplannen
Stel als toetsingskader bij ieder bouwproject een analyse van de molenbiotoop verplicht waarin alle erfgoedwaarden van de molen worden meegenomen: het zogenoemde molenpaspoort.
- Maak werk van participatie zoals bedoeld in de Omgevingswet
Formuleer de instructieregel zodanig dat de eigenaar van de molen altijd wordt betrokken in een vroeg stadium van de planontwikkeling.
- Stel een uniforme werkwijze in bij afwijking van de molenbiotoop
Voorkom grote verschillen en willekeur tussen gemeenten en binnen gemeenten bij de werkwijze als de molenbiotoop overschreden dreigt te worden. Geef in de instructieregel duidelijk aan hoe gemeenten en provincie moeten handelen.
- Vergeet erfgoed niet bij de energietransitie
In Noord-Holland verwachten we vanwege de energietransitie ingrijpende (landschappelijke) ontwikkelingen zoals de aanleg van bovengrondse 380 kV verbindingen en bijbehorende centrales en nieuwe en uitbreiding van gasboringen. Wij vragen uw invloed aan te wenden voor de zorg voor fysiek kwetsbaar erfgoed zoals molens en voor de cultuurhistorische waarden in het landschap rond molens, zoals zichtlijnen en open structuren.

We denken graag mee over oplossingen om de molens in Noord-Holland draaiende te houden en komen graag met u in gesprek.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'NBa', with a long horizontal stroke extending to the right.

Nicole Bakker,
directeur-bestuurder,
De Hollandsche Molen.

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'PTange', with a long horizontal stroke extending to the right.

Peter Tange,
voorzitter,
Noord-Hollandse
Molenfederatie.

Een kopie van deze brief is verstuurd aan gedeputeerde de heer Jelle Beemsterboer, Secretariaat.beemsterboer@noord-holland.nl